

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните
Център за оценка на риска
по хранителната верига

ИНФОРМАЦИЯ относно Оценка на риска при внос на шестил (*Acer platanoides*) от Обединеното кралство на територията на Европейския Съюз (ЕС)

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията¹, като „растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“.

Тази научна оценка обхваща риска от въвеждане на растения на възраст от 1 до 7 години с „гол корен“ предназначени за засаждане; растения на възраст от 1 до 7 години в саксии и снопове от 1 до 2 годишни растения, както и разсад от *Acer platanoides*, внос от Обединеното кралство, като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Обединеното кралство.

Към този момент има данни за 36 карантинни вредителя в ЕС, за които се съобщава, че използват *A. platanoides* като растение гостоприемник.

От тези 36 оценени карантинни вредителя в ЕС, 6 вида присъстват в Обединеното кралство (европейски популации на тютюневата белокрылка – *Bemisia tabaci*, ендотиев рак по кестена – *Cryphonectria parasitica*, *Entoleuca mammata*, *Meloidogyne fallax*, *Phytophthora ramorum* и *Scirtothrips dorsalis*) и отговарят на критериите за допълнителна оценка (вредителят присъства в Обединеното кралство; *A. platanoides* е гостоприемник на вредителя и един или повече жизнени етапа от развитието на вредителя протичат по него), поради което са били избрани за по-нататъшна оценка.

За некарантинните вредители в ЕС, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези некарантинни вредители, за които *A. platanoides* е гостоприемник, са оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- присъствие на вредителя в Обединеното кралство;

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 година за изготвяне на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растения, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, OJ L 323, 19.12.2018, стр. 10–15

□ Amber □ Green ☒ White

1618, гр. София, бул. „Цар Борис III“ № 136; тел. +359 2 427 30 56

<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

- вредителят отсъства или има ограничено разпространение (не повече от три държави-членки) в ЕС и е под официален контрол, поне в една от държавите-членки където присъства или всички доказателства за въвеждане са скорошни (не по-стари от 5 години);
- определената стока е гостоприемник на вредителя;
- един или повече жизнени етапа на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;
- вредителят може да окаже негативно влияние на територията на ЕС.

За нерегулирани видове с ограничено разпространение (т.е. присъстващи в една или няколко държави-членки на ЕС) отговарящи на горепосочените критерии, поне едно от следните условия трябва да бъде допълнително изпълнено, за да бъде оценен вредителя:

- има приети официални фитосанитарни мерки в поне една държава-членка на ЕС;
- всяка друга причина, обоснована от работната група (напр. скорошно доказателство за присъствие).

Вредителите, които отговарят на всички пет критерия са избрани за допълнителна оценка.

От оценените некарантинни вредители в ЕС, 4 вредителя (*Coniella castaneicola*, *Eulecanium excrescens*, *Meloidogyne mali* и *Takahashia japonica*) са били избрани за допълнителна оценка, тъй като отговарят на всички критерии за подбор.

За избраните 10 вредителя е дадена експертна оценка за вероятността растенията да са свободни от вредители, като са взети предвид мерките за намаляване на риска, действащи върху вредителя, включително несигурността, свързана с оценката.

Вследствие на тази оценка е констатирано, че най-често срещаните вредители при внос на *Acer platanoides* от Обединеното кралство на територията на ЕС, ще бъдат *Meloidogyne mali* и *Meloidogyne fallax*.

След оценка на предложените мерки за намаляване на риска, вероятността растенията да са свободни от *Meloidogyne fallax* при снопове от 1 до 2 годишни растения, и разсад от *Acer platanoides* е оценена от Панел PLH като „без вредители с някои изключителни случаи“ с 90% диапазон на несигурност, достигащ от „изключително често без вредители“ и „без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH заключава (с 95% сигурност), че между 9 901 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от *M. fallax*.

За растения на възраст от 1 до 7 години с „гол корен“ е оценено, че вероятността растенията да са свободни от *M. fallax* е „изключително често без вредители“ с 90% диапазон на

несигурност, достигащ от „често без вредители“ до „без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH заключава (с 95% сигурност), че между 9 792 и 10 000 растения на 10 000 растения на възраст от 1 до 7 години с „гол корен“ ще бъдат свободни от *M. fallax*.

За растения на възраст от 1 до 7 години в саксии е оценено, че вероятността растенията да са свободни от *M. fallax* е „изключително често без вредители“ с 90% диапазон на несигурност, достигащ от „често без вредители“ до „без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH заключава (с 95% сигурност), че между 9 792 и 10 000 растения на 10 000 растения на възраст от 1 до 7 години в саксии ще бъдат свободни от *M. fallax*.

След оценка на предложените мерки за намаляване на риска, вероятността растенията да са свободни от *Meloidogyne mali* при снопове от 1 до 2 годишни растения, и разсад от *Acer platanoides* е оценена от Панел PLH като „без вредители с някои изключителни случаи“ с 90% диапазон на несигурност, достигащ от „изключително често без вредители“ и „без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH заключава (с 95% сигурност), че между 9 901 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от *M. mali*.

За растения на възраст от 1 до 7 години с „гол корен“ е оценено, че вероятността растенията да са свободни от *M. mali* е „изключително често без вредители“ с 90% диапазон на несигурност, достигащ от „често без вредители“ до „без вредители с някои изключителни случаи“.

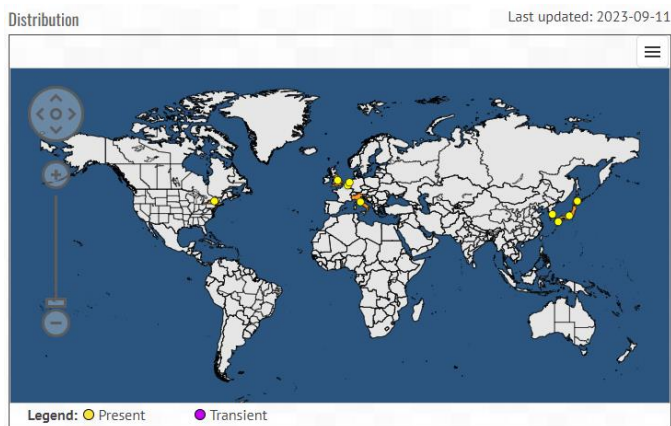
Панелът PLH заключава (с 95% сигурност), че между 9 792 и 10 000 растения на 10 000 растения на възраст от 1 до 7 години с „гол корен“ ще бъдат свободни от *M. mali*.

За растения на възраст от 1 до 7 години в саксии е оценено, че вероятността растенията да са свободни от *M. mali* е „изключително често без вредители“ с 90% диапазон на несигурност, достигащ от „често без вредители“ до „без вредители с някои изключителни случаи“.

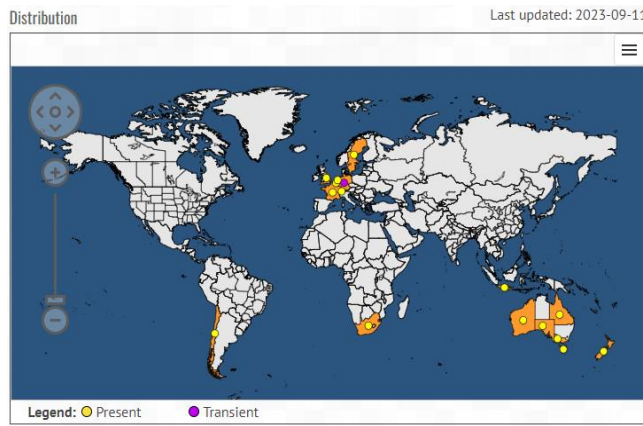
Панелът PLH заключава (с 95% сигурност), че между 9 792 и 10 000 растения на 10 000 растения на възраст от 1 до 7 години в саксии ще бъдат свободни от *M. mali*.

Значение за България

Към този момент няма данни *Meloidogyne mali* и *Meloidogyne fallax* да присъства в страната.

Фигура 1. Разпространение на *M. mali* (EPPO Global Database, към 11.09.2023 година)

Фигура 2. Разпространение на *M. fallax* (EPPO Global Database, към 11.09.2023 година)

Meloidogyne mali е нематода, полифаг, първоначално описан от Япония, който може да образува големи коренови гали, с което да доведе до сериозни повреди по растенията гостоприемници.

В Европа този вредител е навлязал преди най-малко 50 години чрез внос на подложки от бряст, с произход Япония.

Някои от гостоприемниците на *M. mali* са: ябълка (*Malus domestica*), бяла черница (*Morus alba*), роза (*Rosa*), бук (*Fagus sylvatica*), японски клен (*Acer palmatum*), явор (*Acer pseudoplatanus*), смокиня (*Ficus carica*), планински бряст (*Ulmus glabra*), голям репей (*Arctium lappa*), японски кестен (*Castanea crenata*), бодлива папрат (*Dryopteris carthusiana*) и др.

В Европа, *M. mali* е регистриран в Белгия, Италия и Нидерландия. Предвид информацията, че вредителят присъства в някои държави-членки на ЕС, при евентуалното му въвеждане и установяване на територията на България, той може да нанесе щети на нападнатите растения-гостоприемници.

Нападенията от този вредител води до деформиране на кореновата система и забавен растеж на растенията. В Япония се съобщава за спиране на растежа и сериозен спад в развитието на ябълковите овощни градини нападнати от тази нематода.

Основните пътища за навлизане са свързани със заразена почва и хранителна среда и растения за засаждане от страни, където *M. mali* се среща.

Почвата, прикрепена към машини, инструменти, обувки или растителни продукти, също е възможен път за навлизане.

Фигура 3. Гали образувани вследствие от нападение с *M. mali*

Meloidogyne fallax е коренова нематода, нападаща кореновата система на растенията гостоприемници, вследствие на което се наблюдават загуби на добив и влошено качество на продукцията.

В Европа известното разпространение на *M. fallax* е ограничено до югоизточната част на Нидерландия, западна Франция и Белгия. Освен в Европа, този вредител е регистриран по картофи в Австралия, Нова Зеландия и Южна Африка.

Разпространението на *M. fallax* може да се осъществява чрез: почва, пясък, чакъл, превозни средства, дървени контейнери и опаковки, облекло, обувки и др.

M. fallax напада главно върху картофи, *Scorzonera hispanica* и моркови.

В Нидерландия, *M. fallax* е вредител с икономическо значение по картофи, *Scorzonera hispanica* и моркови, а във Франция са наблюдавани едични случаи на щети по домати.

Предвид информацията, че вредителят присъства в някои държави-членки на ЕС, при евентуалното му въвеждане и установяване на територията на България, той може да нанесе щети на нападнатите растения-гостоприемници.

Фигура 4.
Нападение на *M. fallax* по моркови

Фигура 5. Нападение на *M. fallax* по картофи

При обследване и съмнение за наличие на *M. mali* и *M. fallax* и/или предполагаеми повреди от тях, е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи.

Ранното откриване на тези нематоди би могло да помогне за управлението (обследване, прогноза и контрол) на тези вредители в България.

Източник:

Commodity risk assessment of *Acer platanoides* plants from the UK – <https://www.efsa.europa.eu/bg/efsajournal/pub/8073>

Друга използвана литература:

CABI Digital Library, *Meloidogyne fallax* (false Columbia root-knot nematode) – <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.33241>

CABI Digital Library, *Meloidogyne mali* – <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/abs/10.1079/cabicompendium.33247>

Снимков материал:

1. **Фигура 1** – EPPO Global Database, Meloidogyne mali (MELGMA) – <https://gd.eppo.int/taxon/MELGMA/distribution>
2. **Фигура 2** – EPPO Global Database, Meloidogyne fallax (MELGFA) – <https://gd.eppo.int/taxon/MELGFA/distribution>
3. **Фигура 3** – EPPO Global Database, Meloidogyne mali (MELGMA) – <https://gd.eppo.int/taxon/MELGMA/photos>
4. **Фигури 4 и 5** – EPPO Global Database, Meloidogyne fallax (MELGFA) – <https://gd.eppo.int/taxon/MELGFA/photos>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:
<http://corhv.government.bg/> ;
<https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Изготвил:

Николай Спасов, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

26.02.2024 г.